

Sygn. akt: I Ns 774/15

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2016 r.

Sąd Rejonowy w Przasnyszu I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Małgorzata Wąsowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Bogusława Kozłowska

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2016 r. w Przasnyszu na rozprawie

sprawy z wniosku M. J.

z udziałem D. J. (1), D. J. (2), P. J., Tomasza Janusa i (...) S.A. z siedzibą we W.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych braku oświadczenia o odrzuceniu spadku po J. J.

wniosek oddała.

Sygn. akt INs 774/15

UZASADNIENIE

Do tutejszego Sądu wpłynął wniosek M. J. o przyjęcie i zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym J. J.. Wnioskodawczyni wskazała, że spadkodawca był jej mężem. Zmarł 25 stycznia 2012r. w P. i tu ostatnio, wspólnie z nią, stale zamieszkiwał. Spadkodawca pozostawił także 4 dzieci – D. J. (2), P. J., D. J. (1) i T. J.. Wnioskodawczyni wskazała, że nie składała żadnych oświadczeń w przedmiocie przyjęcia bądź odrzucenia spadku, zaś o śmierci męża dowiedziała się tego samego dnia, co zmarł. Po śmierci męża był u niej przedstawiciel wierzyciela (...) S.A. we W., któremu przekazała akt zgonu męża. Od tamtej pory do chwili wytoczenia sprawy o stwierdzenie nabycia spadku nikt nie zwracał się do niej w kwestii spłaty zadłużenia, dlatego uważała, że sprawa jest uregulowana. Była przekonana, że kredyt został umorzony, tak jak to się stało w banku (...). Wskazała, że gdyby miała wiadomość, że kredyt nie został umorzony, próbowałaby go spłacić bądź złożyłaby oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza bądź o odrzuceniu spadku. Wnioskodawczyni poniosła ponadto, że o nie umorzeniu kredytu przez bank dowiedziała się dopiero w dniu 29 września 2015r. Wskazała również, że porządkując po śmierci męża jego rzeczy nigdy nie natknęła się na jakikolwiek dokument, który chociaż pośrednio wskazywałby, iż mąż miał długi, które weszły w skład spadku.

Na rozprawie w dniu 29 kwietnia 2016r. wnioskodawczyni podtrzymała swoje stanowisko. Uczestniczka D. J. (2) przyłączyła się do wniosku. Pozostali uczestnicy nie zajęli stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. J. zmarł 25 stycznia 2012r. w P., gdzie ostatnio stale zamieszkiwał. W chwili śmierci był żonaty z M. J.. Wspólnie z nią mieszkał, byli bardzo dobrym małżeństwem. Za życia J. J. zaciągnął kredyt w banku (...) na zakup pralki oraz pożyczkę w (...) S.A. na sfinansowanie kosztów leczenia. O zaciągnięciu tych zobowiązań M. J. wiedziała. W około tydzień po śmierci męża stawiał się u niej przedstawiciel (...) S.A., któremu przekazała odpis aktu zgonu męża. Akt

zgonu został przekazany także do banku (...) przez partnera córki. Po tygodniu od złożenia aktu zgonu w placówce (...) partner córki otrzymał pismo o umorzeniu pozostałej części kredytu, albowiem niespłacona kwota została pokryta z ubezpieczenia, o czym poinformował wnioskodawczynię oraz D. J. (2). (...) Bank S.A. nie przyszło żadne pismo w przedmiocie zaciągniętej przez J. J. pożyczki. M. J. nie chodziła do placówki banku, znajdującej się niedaleko jej miejsca zamieszkania, nie interesowała się pożyczką i kwestią uregulowania nieuiszczonych kwot. Sądziła, że śmierć męża i przekazanie aktu zgonu przedstawicielowi banku „załatwia” kwestię spłaty pożyczki. O tym, że sprawa nie została uregulowana dowiedziała się z odpisu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, który otrzymała w czerwcu 2015r. Do dnia orzekania w niniejszej sprawie nie zapoznała się z treścią umowy, nie podjęła żadnych kroków zmierzających do ustalenia kwoty zadłużenia i kwestii jej spłaty.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o: niekwestionowane wyjaśnienia stron (k.68-70), akt zgonu (k.10) oraz dokumenty znajdujące się w aktach sprawy INs 275/15 - umowę pożyczki (k.11-20);

Sąd zważył, co następuje:

Zdaniem Sądu wniosek nie był zasadny, dlatego podlegał oddaleniu. Zgodnie z treścią art.1019 kc §1 jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami: uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem; spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. W § 2 wskazano, że spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Z treści § 3 wynika z kolei, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd.

W orzecznictwie i doktrynie wskazuje się, iż błąd musi dotyczyć treści czynności prawnej – np. tytułu powołania, osoby spadkodawcy, czy przedmiotu spadku. Błąd musi być prawnie doniosły i wymaga oceny, czy dana osoba, nie działając pod wpływem błędu i oceniając sprawę rozsądnie, złożyłaby oświadczenie takiej treści. W przypadku podstępu błąd może nie być istotny, jak również nie dotyczyć treści czynności prawnej. Spadkobierca może także uchylić się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku bądź jego braku, gdy do jego złożenia bądź braku złożenia doszło na skutek groźby. Groźba musi być bezprawna i poważna, nie ma natomiast znaczenia, od kogo pochodzi. Groźba musi być użyta w celu wymuszenia określonego zachowania spadkobiercy, a w nim samym musi istnieć przeświadczenie o realności jej spełnienia i grożącemu niebezpieczeństwu osobistemu lub majątkowemu. Przedmiotowe oświadczenie można złożyć w ciągu roku od chwili wykrycia błędu, a w razie groźby, w ciągu roku, od chwili ustania stanu obawy. Po upływie tego czasu uprawnienie do złożenia oświadczenia wygasa. Wskazać należy ponadto, że oświadczenie dotyczące spadku lub jego brak, choć art.1019 kc na to nie wskazuje, może być dotknięte bezwzględną nieważnością w przypadku, gdy osoba z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. W doktrynie sporne jest natomiast, czy podstawę do uchylenia się od oświadczenia w przedmiocie spadku bądź jego braku, może stanowić błąd, co do prawa. Pojawiają się głosy dopuszczające powoływanie się na błąd, co do prawa, jak i głosy wykluczające taką możliwość. W orzecznictwie Sądu Najwyższego pojawia się akceptacja do powoływania się na błąd, co do prawa, jednakże nie w każdej sytuacji.

W przedmiotowym postępowaniu ustalone zostało, że wnioskodawczyni miała wiedzę, co do przedmiotu spadku. Wiedziała, że mąż zaciągnął pożyczkę i że nie została ona spłacona. Zdaniem Sądu nie można uznać, że sam fakt, iż wnioskodawczyni przekazała przedstawicielowi (...) akt zgonu męża mogło rodzić w niej uzasadnione przypuszczenie, że pożyczka „została umorzona”, albowiem była ubezpieczona na wypadek śmierci męża. Zauważyć należy, że mąż wnioskodawczyni posiadał także kredyt w banku (...) i po przekazaniu aktu zgonu temu bankowi, partner córki wnioskodawczyni otrzymał pismo, w którym stwierdzono pokrycie niespłaconej części kredytu z zawartej umowy ubezpieczenia. Brak zatem takiego pisma ze strony (...) powinien spowodować zainteresowanie wnioskodawczyni, dlaczego tak się stało. Wnioskodawczyni winna była ustalić, jaka jest decyzja banku odnośnie zaciągniętej pożyczki.

Brak jakiegokolwiek pisma nie dawał podstaw, by sądzić, iż sprawa pożyczki „jest załatwiona”, skoro inny bank zareagował na złożony akt zgonu i ustosunkował się do tego na piśmie. W tym miejscu przywołać należy szereg orzeczeń Sądu Najwyższego i glosy doktryny, gdzie stwierdzono, iż „błędem prawnie istotnym nie jest niezajomość przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (post. SN z dnia 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04, OSNC 2006, nr 5, poz. 94, z glosą W. Borysiaka, Palestra 2009, z. 5-6, s. 285; post. SN z dnia 18 marca 2010 r., V CSK 337/09, Lex nr 677786; post. SN z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 85/11, Lex nr 1147725; post. SN z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 612/11, OSNC 2013, nr 3, poz. 39; post. SN z dnia 29 listopada 2012 r., II CSK 172/12, Lex nr 1299156). Nie będzie też błędem prawnie doniosłym złożenie oświadczenia pod wpływem wadliwych, błędnych pobudek czy motywów (J. Kremis (w:) E. Gniewek, Komentarz, s. 1831), czy z tego samego powodu brak odpowiedniego oświadczenia w terminie”. Gdyby wnioskodawczyni wykazała należyłą staranność i poszła do placówki banku, która znajduje się w P., w niedalekiej odległości od jej miejsca zamieszkania, dowiedziałyby się, że pożyczka „nie została umorzona”. Podjęcie takich działań nie wymagało żadnego większego wysiłku. Wystarczyła jedna wizyta w placówce banku, by dokonać powyższych ustaleń. Jeżeli wnioskodawczyni sama nie rozumiała tych kwestii mogła poprosić o pomoc córkę, która jak wskazywała, pomagała jej w załatwianiu innych urzędowych spraw. Mogła również zwrócić się o poradę do osób mających wiedzę prawniczą i również uzyskałyby stosowne informacje, co do swej sytuacji prawnej.

W realiach niniejszej sprawy nie można uznać również, iż uwzględnienie wniosku było zasadne z uwagi na błąd wnioskodawczyni, co do prawa, co do tego, że może dziedziczyć po mężu same długi, które wchodziły w skład spadku, w sytuacji, gdy mąż nie pozostawił jakiegokolwiek majątku. O ile w sytuacji skomplikowanych stanów prawnych nie można oczekiwać od przeciętnego obywatela znajomości przepisów prawa, o tyle w stanie faktycznym, jak w niniejszej sprawie taka świadomość winna istnieć u wnioskodawczyni. Niejednokrotnie przecież w środkach masowego przekazu pojawiają się historie osób, które dziedziczą tylko długi wchodzące w skład spadku i niejednokrotnie sprawy takie są przedstawiane, jako bulwersujące, zwłaszcza w kontekście dziedziczenia długów spadkowych przez osoby małoletnie, nawet w sytuacji, gdy osoby te nie mają kontaktu ze spadkodawcami. Wnioskodawczyni zamieszkiwała wspólnie ze spadkodawcą. Była jego małżonką. Wiedza o tym, że spadek w pierwszej kolejności dziedziczy małżonek i dzieci nie wymaga jakiejś szczególnej znajomości prawa i jest, zdaniem Sądu, powszechna w społeczeństwie. Gdyby wnioskodawczyni wykazała minimum staranności ustaliłaby kwestie związane ze swym dziedziczeniem i odpowiedzialnością za długi męża. Samo tylko jej subiektywne przekonanie, że brak majątku powoduje, że nie jest się powołanym do dziedziczenia, czy, że samo przekazanie aktu zgonu „załatwia sprawę kredytu” nie mogło, zdaniem Sądu, stanowić podstawy do uwzględnienia wniosku. Zauważyć przy tym należy, że sama wnioskodawczyni wskazywała, że jej błędem było to, że nie poszła do placówki banku, nie dopytywała się o kwestie zadłużenia męża. Córka wnioskodawczyni wskazywała natomiast, że jako osobę najbardziej odpowiedzialną za długi ojca, postrzegając swoją matkę, która wspólnie z nim zamieszkiwała i która z tego kredytu także korzystała. Wnioskodawczyni musiała o tym rozmawiać z córką, jest z nią w dobrych kontaktach, córka służy jej w pomocy przy załatwianiu różnych spraw i winna zwrócić się do niej z pomocą przy wyjaśnieniu kwestii pożyczki męża.

Wnioskodawczyni nie wskazywała na inne powody nie złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, powoływała się tylko na swój błąd i mylne przekonanie, że „kredyt został umorzony”. Nie było zatem mowy o jego wywołaniu podstępnie przez inną osobę, czy też o istnieniu groźby ze strony innej osoby. Nie zaszły zatem, zdaniem Sądu, żadne przesłanki, które pozwalałyby na uwzględnienie wniosku. Zauważyć jednocześnie należy, że do dnia orzekania wnioskodawczyni nie podjęła żadnych czynności, zmierzających do wyjaśnienia kwestii jej odpowiedzialności za zaciągniętą przez męża pożyczkę. Taka postawa wnioskodawczyni nie może być akceptowana. W przeciwnym razie doszłoby do sytuacji, że w zasadzie każdy wniosek dotyczący kwestii uchylecia się od skutków prawnych złożenia bądź braku złożenia oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku musiałyby być uwzględniane, a zdaniem Sądu nie takie jest przeznaczenie i sens art.1019 kc.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono, jak w sentencji postanowienia.